

تأثیر عصاره‌ی یونجه بر مسمومیت طیور گوشتی سویه‌ی راس **Alfalfa extracts effect on poisoning of broilers Ross**

امین رضا ژولیده پور

Amin Reza Joulideh Pour

کارشناس ارشد فیزیولوژی جانوری دانشگاه آزاد اسلامی واحد آرسنجان

Department of Biology, Islamic Azad University, Arsanjan Branch, Arsanjan, Iran

Zhoolidepour@yahoo.com

چکیده: بیماری‌هایی که در طیور گوشتی عملکرد کبد را مختل می نمایند در مسمومیت‌ها نیز شکل می‌گیرند، کبد اندام تشخیصی مهمی در چنین مواردی است و به دلیل تشدید متابولیسم به منظور افزایش تولید و راندمان، کبد نقش مهمی در متابولیسم دارد و به‌عنوان واسطه‌ی مهم دستگاه گوارش و خون از اهمیت خاصی برخوردار است و هر گونه آسیب کبدی در نخستین گام روی تغذیه و در نتیجه راندمان تولید جوجه‌ها تأثیر خواهد داشت (زارعی 1385) همچنین به‌علت ایجاد سمیت شدید کبدی بر اثر مصرف برخی از داروها مثل نئومایسین و جنتامایسین در دوز مصرفی بالاتر از دوز درمانی باعث مرگ ناگهانی در طیور می‌شوند (Giannenas2010).
روش بررسی: تعداد 60 قطعه جوجه یک‌روزه به‌طور تصادفی به سه تیمار و بیست تکرار برای هر تیمار تقسیم شدند. تیمارها: شاهد مسموم، یونجه رقیق مسموم، یونجه غلیظ مسموم می‌باشد؛ در پایان دوره پرورش آنزیم‌های شاخص عملکرد کبد (AST,ALT,ALP) تعیین شد که نتایج به شرح زیر می‌باشد: تیمارها از لحاظ آنزیم‌های کبدی کاهش نشان داده‌اند ولی از لحاظ آماری یونجه رقیق مسموم برای آنزیم کبدی ALT در سطح 0/05 و آنزیم کبدی ALP در سطح 0/01 معنی دار بوده و آنزیم AST کاهش معنی داری را نشان نداد. **نتیجه گیری:** عصاره الکی یونجه در غلظت 0/1 درصد اثر ضد مسمومیت داشته و سبب کاهش معنی‌دار آنزیم‌های کبدی ALT,ALP می‌گردد ولی در غلظت بالاتر ممکن است باعث تشدید مسمومیت شود. نتیجه‌ی این طرح نشان داد که اثر یونجه بر مسمومیت در طیور، وابسته دوز مصرفی می‌باشد.
کلمات کلیدی: یونجه، مسمومیت، جوجه گوشتی، سویه راس.

Alfalfa extracts effect on poisoning of broilers Ross

Abstract:

Diseases that impair liver function in broilers are generally shaped poisoning, liver diagnostic treatment in such cases is important because in order to increase production and efficiency metabolism, liver metabolism and is considered an important center Due to the gastrointestinal tract and the blood of paramount importance and the power of liver damage in the first step and thus will affect the efficiency of the production of chickens (Zareae2006). Also cause severe liver toxicity caused by drugs such as neomycin and gentamycine taking some at doses higher than the therapeutic dose for poultry are sudden death (Giannenas2010). **Methods:** A total of 60 day old chicks were randomly divided into three treatments and two replications for each treatment. Treatments included, poison control, dilute poisonous hay, alfalfa is concentrated poison, and at the end of the growing period indicators of liver function enzymes (AST, ALT, ALP) was decided the results are as follows: Treatment of liver enzymes but statistically significant reduction in the liver enzyme ALT level of 0.05 and hay dilute toxic to liver enzyme ALP in the 0/01 significant other enzyme did not show a significant decrease of AST. **Conclusion:** The ethanol extract of alfalfa at a concentration of 0.1% is ant poisoning and causes a significant reduction in liver enzymes ALT, ALP is but in higher concentration may lead to increased poisoning. **The result** showed that the poisoning effect of alfalfa in poultry is dose dependent.

Key word: alfalfa, poisoning, broilers, Ross.

مقدمه:

آنتی بیوتیک‌های دامپزشکی که جزو خانواده آمینوگلیکوزیدها می باشند؛ با ایجاد آپوپتوزیس یا مرگ برنامه ریزی شده سلول و ایجاد رادیکال آزاد تاثیر منفی بر بافتهای بدن مثل کبد و کلیه می‌گذارند و اثر اتوتوکسیسیته داروهای مصرفی در صنعت طیور از جمله جنتامایسین نیز به اثبات رسیده است (Burt, 2004) در این تحقیق از استامینوفن بعنوان داروی مسمومیت زا استفاده شده است زیرا سیستم کبدی سیتوکروم P-450، استامینوفن را به یک متابولیت بالقوه سمی به نام ان-استیل-پارابنزوکین-ایمین (NAPQI) متابولیزه می‌کند که از طریق کنزوگاسیون با گلوتاتیون، به اسید مرکاپتوریک تبدیل می‌شود که این اسید محلول در آب بوده و از طریق کلیه دفع می‌گردد و تا حد زیادی بی‌خطر می‌شود ولی در دوز مصرفی بالا، تولید زیاد متابولیت‌های سمی، ذخایر گلوتاتیون موجود را تخلیه می‌کند و در نتیجه، زمینه برای ایجاد نکروز فراهم می‌گردد و در ادامه‌ی این روند، شواهد آزمایشگاهی نکروز سلول کبدی (افزایش سطح ترانس آمینازهای سرم) و اختلال عملکرد کبد دیده می‌شود. یکی از تست‌های مهم بررسی عملکرد کبد، آنزیم‌های شاخص عملکرد کبد است (Koeppen and Stanton, 2010). افزایش سطح AST در سرم، آسیب کبدی را نشان می‌دهد و همچنین ALT که تبدیل آلانین به پیرووات و گلوتمات را کاتالیز می‌کند، برای کبد اختصاصی‌تر بوده و پارامتر مناسبتری برای تشخیص آسیب کبدی می‌باشد و از طرفی دیگر، سطح سرمی ALP نیز با عملکرد کبد، در ارتباط می‌باشند. محرک‌های رشد گیاهی با مکانیسم‌هایی همچون؛ فعالیت ضد

میکروبی و کمک به تثبیت و پایداری اکوسیستم میکروبی روده و جلوگیری از تهاجم میکروبی در روده (Jamroz et al, 2006). تحریک سیستم ایمنی (Maass et al, 2005). افزایش مصرف خوراک با افزایش ترشح و فعالیت آنزیم‌های گوارشی و تعدیل میکروبی روده (نویخت و شهریار, 1389). افزایش ترشح صفرا و موکوس و بهبود جذب مواد مغذی با فعالیت بیشتر آنزیم‌های گوارشی (Cuppett and Hall, 1998). فعالیت آنتی‌اکسیدانی و حفظ لیپیدهای خوراکی از تخریب اکسیداتیو و در نتیجه کمک به خوش‌خوراکی جیره (Craig, 1999). و در آخر افزایش رشد (Jamroz et al, 2003). تاثیر مثبتی بر عملکرد، رشد و سلامت حیوانات اهلی می‌گذارند.

کبد به عنوان بزرگترین غده ضمیمه دستگاه گوارش، خون و ابران روده را دریافت می‌کند و در نتیجه تمامی مواد جذب شده در روده از جمله سموم و مواد آگزوزن وارد کبد می‌گردد. کبد در بدن طیور به عنوان عضو سم‌زدا محسوب می‌شود که بخش قابل توجهی از فعالیت‌های سم‌زدایی آن مربوط به خنثی نمودن سموم تولیدی توسط میکروب‌های مضر می‌باشد و با توجه به اینکه در استفاده از گیاهان دارویی؛ جمعیت میکروبی مضر کاهش می‌یابد، لذا کبد متحمل فعالیت‌های سم‌زدایی کمتری شده و عملکرد کبد بهبود می‌یابد (Van Ben den et al, 1999)

از عوامل تاثیرگذار بر پاسخ طیور به محرک‌های رشد گیاهی می‌توان به تحقیقات دیگر محققان از جمله: کراس و همکارانش اشاره کرد: که با مقایسه اثرات گیاهان دارویی مختلف و روغن آنها بر عملکرد جوجه‌های گوشتی، استنتاج کردند؛ کمیت و کیفیت مواد شیمیایی فعال موجود در عصاره‌های گیاهی، در اثرگذاری این مواد بر عملکرد پرنده مؤثر می‌باشند (Cross et al, 2007) از جمله فاکتورهایی که ممکن است اثر محرک‌های رشد گیاهی بر عملکرد پرنده را تحت تاثیر قرار دهند، می‌توان: 1- بخش‌هایی از گیاه که مورد استفاده قرار گرفته‌اند 2- ویژگی‌های فیزیکی بخش‌های مورد استفاده گیاه 3- ژنتیک گیاه 4- سن گیاه 5- مقدار مصرف شده از مواد گیاهی 6- روش استخراج عصاره 7- زمان برداشت گیاه و 8- رقابت و اثر متقابل مواد گیاهی با دیگر مواد مغذی را نام برد (Hashemi and Davoodi, 2010). به علاوه اثرگذاری مواد محرک‌های رشد گیاهی می‌تواند تحت تاثیر عوامل داخلی و خارجی نظیر وضعیت تغذیه حیوان، عفونت، ترکیب جیره و محیط قرار گیرد (Jamroz et al, 2005).

اگرچه محرک‌های رشد گیاهی دسته‌ای از مواد افزودنی طبیعی هستند، ولی به منظور استفاده گسترده از آن‌ها در تغذیه طیور لازم است تحقیقاتی به منظور مشخص کردن مکانیسم عمل این مواد بطور مثال؛ رقابت آنها با دیگر اجزای جیره، اثر مسمومیت زایی و مسمومیت زدایی و همچنین سنجش سالم و مفید بودن آنها در جیره صورت گیرد.

مواد و روش‌ها:

عصاره گیری: گیاه یونجه به میزان 10 کیلوگرم تهیه و برای تعیین نوع و جنس گیاه مورد نظر، در آزمایشگاه گیاه‌شناسی مرکز تحقیقات کشاورزی و منابع طبیعی جهاد کشاورزی فارس از نظر گونه و کد هرابریوم مورد تأیید قرار گرفت.

نام انگلیسی یونجه مورد استفاده در طرح Alfalfa/Lucerne و نام علمی آن نیز *Medicago sativa* می‌باشد.

گیاه یونجه تحت شرایط استاندارد در سایه خشک نموده و پس از آسیاب نمودن نمونه‌ها جهت عصاره‌گیری در آزمایشگاه مرکز تحقیقات کشاورزی و منابع طبیعی جهاد کشاورزی شیراز (بعثت) با روش ذیل انجام شد.

ابتدا پودر آسیاب شده یونجه را در ظروف شیشه‌ای ریخته و سپس متانول 90٪ را به آن اضافه کردیم و چندین مرتبه در طی بیست و چهار ساعت، جهت مخلوط شدن و آغشته شدن متانول با یونجه و حل شدن بهتر مواد مؤثره محتویات ظرف را به هم زده و بعد آن با کمک کاغذ صافی مخلوط یونجه و متانول را از هم جدا کرده و در انتها به کمک دستگاه تغلیظ عصاره (روتاری) تمام متانول موجود در عصاره جدا شد و عصاره تغلیظ شده در ظروف جدا گانه، جهت مصرف نگهداری شد.

طرز مصرف عصاره:

عصاره از همان روز نخست جوجه ریزی از طریق آب شرب به جوجه ها داده شد و برای حل نمودن عصاره در آب آشامیدنی جوجه ها؛ طی جدول زیر، غلظت عصاره برای هر گروه تعیین و بوسیله الکل طبی در آب آشامیدنی آنها حل شد. برای انجام این کار ما مجبور به استفاده از آبخوری کله قندی برای هر گروه بطور مجزا بودیم.

پار تیشن بندی تیمارها

ردیف	نام گروه	تعداد جوجه	غلظت عصاره در آب آشامیدنی
1	شاهد مسموم	20	0
2	یونجه 1 مسموم	20	2 گرم در لیتر
3	یونجه 2 مسموم	20	3 گرم در لیتر

اصول پرورش جوجه‌ها: کلیه مراحل پرورش شامل اصول غذا دهی (میزان و دفعات)، رژیم نوری، تراکم، درجه حرارت سالن و تهویه بر اساس دستورالعمل پرورش جوجه‌های گوشتی راس 308 انجام گرفته است.

فاکتورهای خونی و نحوه کار در آزمایشگاه: در سنین 48 روزگی، از هر گروه آزمایشی 10 جوجه بطور تصادفی انتخاب، به دلیل نزدیک شدن به آزمایشگاه، آنها را در قفس‌های مرغ زنده به منطقه منتقل و سپس از هر یک از آنها خون‌گیری به عمل آمد و حدوداً 6 ml خون از هر جوجه گرفته و در لوله آزمایش ریخته شد و سر لوله با درپوش بسته شد. هر لوله با نام عصاره و شماره جوجه نامگذاری شده بود. لوله‌های آزمایشی در ظرف با دمای حدود 4 - 2 درجه سانتیگراد نگهداری و به آزمایشگاه منتقل شد و در آنجا به مدت 10 دقیقه در دستگاه سانتریفیوژ با سرعت 3000 دور در دقیقه قرار گرفت، تا سرم آن جدا شود. بعد از جداسازی سرم خون، هریک از نمونه‌های سرم به لوله‌های آزمایش مخصوص انتقال داده شد. و نمونه‌های سرم جدا شده در فریزر با دمای 20 درجه سانتیگراد زیر صفر تا زمان اندازه‌گیری فاکتورهای خونی نگهداری شد پارامترهای مذکور سرم خون توسط کیت‌های پارس آزمون و با استفاده از دستگاه اسپکتوفتومتر مدل RA1000 اندازه گیری شد.

این مطالعه از نوع آزمایشی¹ (مداخله ای) بود و جهت اجرای آن از طرح یک عاملی با 3 سطح استفاده شد و داده ها بر اساس تحلیل واریانس یکطرفه مورد تحلیل قرار گرفت. متغیر مستقل نوع مکمل دارویی با سه سطح (شاهد مسموم، یونجه 1 مسموم، یونجه 2 مسموم) و متغیر وابسته فاکتورهای خونی AST, ALT, ALP بود که در یک مقیاس پیوسته اندازه‌گیری شد. در این طرح گروه‌های آزمایشی و شاهد به روش تصادفی معادل شدند. گروه آزمایشی تحت تاثیر عصاره گیاه یونجه قرار گرفت و گروه شاهد از اثر عصاره دور نگه داشته شد. در پایان دوره آزمایش، تفاوت بین میانگین فاکتورهای خونی در گروه‌ها، مورد آزمون قرار گرفت.

آنالیز آماری داده‌ها: داده‌های حاصل از آزمایش با استفاده از روش مدل‌های خطی ANOVA نرم افزار SPSS 16 مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. مقایسه میانگین تیمارها از طریق آزمون دانن² انجام گرفت.

مقدار میانگین و انحراف استاندارد گروه‌های مورد مطالعه در سه متغیر وابسته (آنزیم های کبدی)

یونجه 2 مسموم		یونجه 1 مسموم		شاهد مسموم	
انحراف	میانگین	انحراف	میانگین	انحراف	میانگین
انحراف	میانگین	انحراف	میانگین	انحراف	میانگین
استاندارد	استاندارد	استاندارد	استاندارد	استاندارد	استاندارد

¹. Experimental

². Dunnett-test

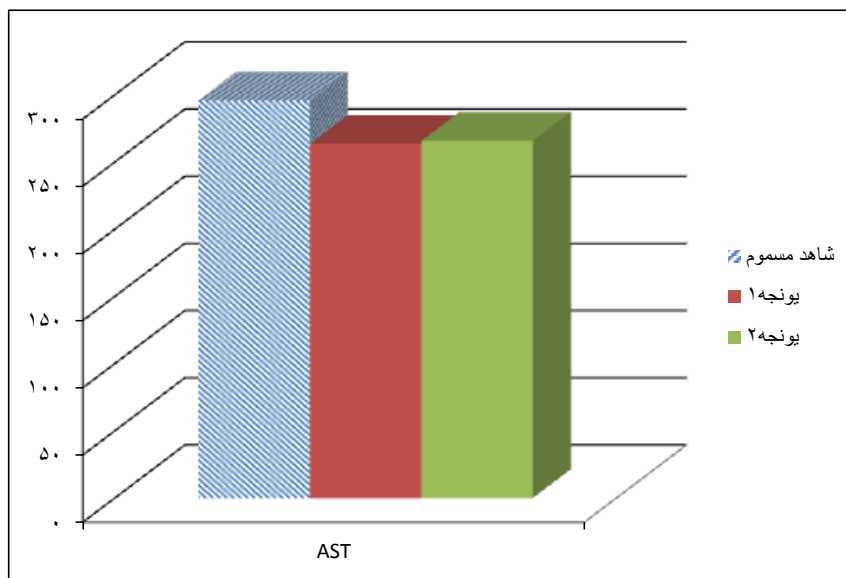
GLOBAL CONFERENCE ON

New Approaches in Agriculture and Environment

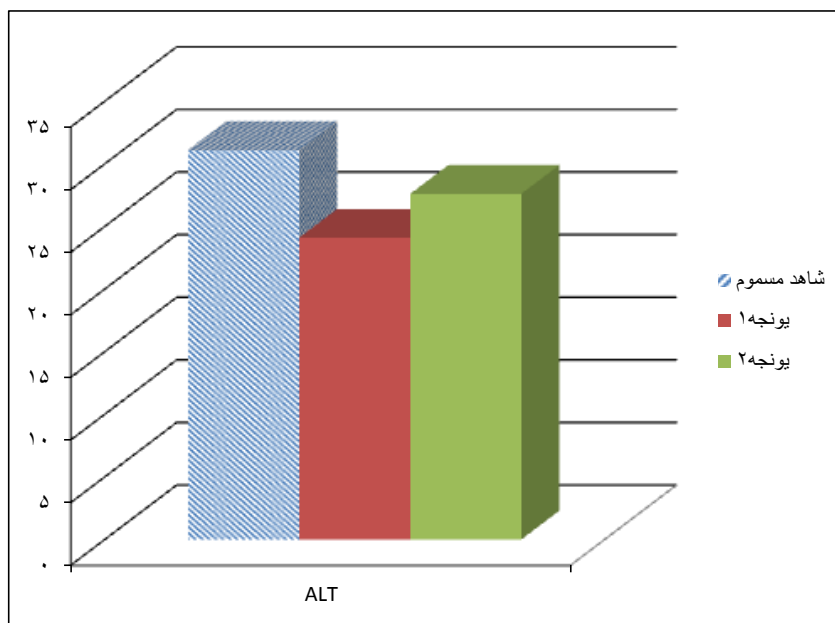
With the focus on Sustainable Development and Safe Production

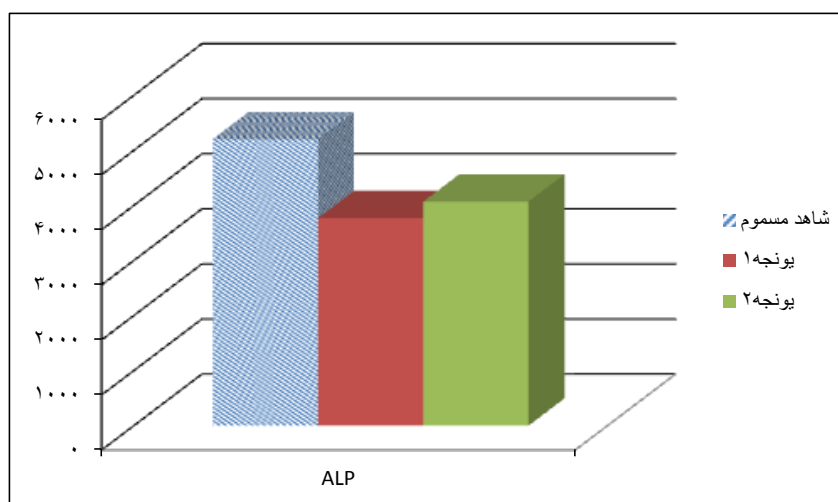
39/89	265/80	16/00	263/50	28/07	295/80	AST
9/98	27/60	6/19	24/10	4/94	31/10	ALT
881/13	4069/5	961/18	3772/0	1009/18	5203/0	ALP

مقایسه میانگین آنزیم کبدی AST

مقایسه میانگین آنزیم کبدی ALT

مقایسه میانگین آنزیم کبدی ALP

بر اساس نتایج آزمون تحلیل واریانس، زمانی که گروهها تحت تاثیر داروی مسمومیت قرار دارند، بین گروههای مورد مطالعه هم از حیث آنزیم کبدی ALP در سطح کمتر از 0/01 و هم از حیث آنزیم کبدی AST در سطح کمتر از 0/05 تفاوت معنی داری وجود دارد ولی از حیث آنزیم کبدی دیگر، یعنی ALT بین گروهها تفاوت معنی داری وجود ندارد.

تأثیر عصاره یونجه بر کاهش آنزیم های کبدی

F	میانگین مربعات (MS)	مجموع مربعات (SS)	درجه آزادی (df)	متغیر و منبع
				AST
*3/70	3247/63	6495/27	2	بین گروهی
	878/51	23719/70	27	درون گروهی
				ALT
2/33	122/50	245/00	2	بین گروهی
	52/45	1416/20	27	درون گروهی
				ALP
**6/29	5701815/83	11400000	2	بین گروهی
	906236/76	24470000	27	درون گروهی

آزمون مقایسه های زوجی بین گروههای آزمایشی مسموم از نظر آنزیم کبدی ALP

معنی داری	خطای استاندارد	تفاوت میانگین ها	گروههای مورد مقایسه		متغیر وابسته
		i-j	J	i	
0/004	425/73	-1431/00	شاهد مسموم	یونجه 1 مسموم	ALP
0/024	425/73	-1133/50	شاهد مسموم	یونجه 2 مسموم	

در ارتباط با آنزیم کبدی AST بین گروه شاهد مسموم و گروه یونجه 1 مسموم در سطح 0/05 تفاوت معنی داری وجود دارد بطوری که میزان آنزیم AST در گروه آزمایشی که تحت تاثیر یونجه 1 رقیق و داروی مسمومیت زا قرار داشته کاهش یافته است. اما بین گروه یونجه 2 مسموم و شاهد مسموم تفاوت معنی داری یافت نمی شود

آزمون مقایسه های زوجی بین گروههای آزمایشی مسموم از نظر آنزیم کبدی AST

معنی داری	خطای استاندارد	تفاوت میانگین ها	گروههای مورد مقایسه		متغیر وابسته
		i-j	J	I	
0/040	13/25	-32/30	شاهد مسموم	یونجه 1 مسموم	AST
0/058	13/25	-30/00	شاهد مسموم	یونجه 2 مسموم	

بحث و نتیجه‌گیری: در تحقیقات وان بندل، 1999 مشخص شد که عصاره‌ی یونجه بر میکروب‌های مضر از قبیل سالمونلا و اشریشیا کلی اثرات مثبتی دارد و باعث کاهش جمعیت میکروبی می‌گردد و با توجه به اینکه عصاره‌ی یونجه حاوی آنتی‌اکسیدان‌های قوی همچون ویتامین E و C می‌باشد و دارای کاروتن گیاهی نیز می‌باشد (21) در دوز رقیق می‌تواند سبب حفظ غشای سلول در برابر اکسیدان‌ها و کاهش سموم تولیدی میکروبها شده و باعث بهبود سمیت زدایی کبد در طیور گوشتی گردد و در دوز غلیظ نیز به دلیل اینکه عصاره‌ی یونجه دارای میزان بالایی از ساپونین بوده و در دوزهای بالا، ساپونین یونجه با کلسترول غشای سلولی واکنش داده و باعث تغییرات در بخشی از پاسخ‌های سلولی می‌گردد (18) سمیت ایجاد نموده و همچنین به دلیل دارا بودن اسیدآمینه‌هایی همچون: ال-کاناوانین و آرژنین، در دوزهای بالا مسمومیت زا می‌باشد (17) و تاحدودی خاصیت آنتی‌اکسیدانی عصاره را خنثی می‌کند.

نتیجه‌گیری: عصاره الکلی یونجه در غلظت 0/1 درصد اثر حافظتی بر کبد در شرایط مسمومیت دارد و سبب کاهش معنی‌دار آنزیم‌های کبدی ALT, ALP در جوجه‌های گوشتی می‌گردد و در غلظت بالاتر با توجه به ساپونین بالای یونجه باعث خنثی نمودن خاصیت مسمومیت زدایی می‌گردد.

منابع:

- زارعی، ع.، 1385، بررسی اثرات عصاره میوه کاکنج بر روی تست‌های عملکردی کبد و برخی از فاکتورهای بیوشیمیایی خون در موش‌های صحرایی نر نژاد ویستار، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد کازرون
- نویخت، ع. و ح. اقدم شهریار، 1389، اثرات مخلوط گیاهان دارویی پنیرک، خارشتر و نعنار بر عملکرد، خصوصیات لاشه، و متابولیت‌های خون در جوجه گوشتی، فصل نامه تخصصی علوم دامی. 3: 63-51.
- Abdollahi, M.R., and A.Z. Kamyab. 2003. Effect of different levels of bacterial probiotic on broilers performance. Proceeding of the British Soci. Anim. Sci.p: 185.
- Al-Kassie, G.A.M. 2009. Influence of two plant extracts derived from thyme and cinnamon on broiler performance. Pakistan Veterinary Journal. 29: 169-173.
- Burt, S. 2004. Essential oils: their antibacterial properties and potential applications in foods--a review. International Journal Of Food microbiology. 94: 223-253.
- Craig, W. J. 1999. Health-promoting properties of common herbs. The American Journal Of Clinical Nutrition. 70: 491S-499S.
- Cross, D., R. McDevitt, K. Hillman and T. Acamovic. 2007. The effect of herbs and their associated essential oils on performance, dietary digestibility and gut microflora in chickens from 7 to 28 days of age. British Poultry Science. 48: 496 - 506.
- Cuppert, S. L and C. A. Hall. 1998. Antioxidant activity of the Labiatae. Advances in food and nutrition research. 42: 245-271.
- Giannenas, I., I.S. Pappas, S. Marridis, G. Konto Pidis, J.Skoufos and I. Kyriazakis, 2010. Performance and antioxidant status of broiler chickens supplemented with dried mushroom (*Agaricus bisporus*) in the diet. Poult. Sci. 89: 303-311.
- Hashemi, S and H. Davoodi. 2010. Phytochemicals as new class of feed additive in poultry industry. Journal of Animal and Veterinary Advances. 9: 2295-2304.
- Hernandez, F., J. Madrid, V. Garcia, J. Orengo and M. Megias. 2004. Influence of two plant extracts on broilers performance, digestibility and digestive organ size. Poultry Science. 83: 169-174.

GLOBAL CONFERENCE ON

New Approaches in Agriculture and Environment

With the focus on Sustainable Development and Safe Production

- Jamroz, D., J. Orda, C. Kamel, A. Wilczkiewicz, T. Wertelecki, and J. Skorupinska, 2003. The influence of phytogenic extracts on performance nutrient digestibility, carcass characteristics, and gut microbial status in broiler chickens. *J. Anim. Feed Sci.* 12.
- Jamroz, D., T. Wertelecki, M. Houszka and C. Kamel. 2006. Influence of diet type on the inclusion of plant origin active substances on morphological and histochemical characteristics of the stomach and jejunum walls in chicken. *Journal of Animal Physiology and Animal Nutrition.* 90: 255-268.
- Jamroz, D., A. Wilczkiewicz, T. Wertelecki, J. Orda and J. Skorupińska. 2005. Use of active substances of plant origin in chicken diets based on maize and locally grown cereals. *British Poultry Science.* 46: 485-493.
- Koepfen, B., Stanton, B., 2010, Berne & Lev Physiology, 6th ed.
- Maass, N., J. Bauer, B. Paulicks, B. Bohmer, and D. Roth-Maier, 2005. Efficiency of Echinacea purpurea on performance and immune status in pigs. *J. Anim. Phy. Anim. Nut.* 89(7-8): 244 - 252.
- Small E, et al. The evolution of hemolytic saponin content in wild and cultivated alfalfa (*Medicago sativa*, Fabaceae). *Econ Bot.* 1990;44:226.
- Story JA, LePage SL, Petro MS, et al. Interactions of alfalfa plant and sprout saponins with cholesterol in vitro and in cholesterol-fed rats. *Am J Clin Nutr.* 1984; 39:917-929.
- Van Beneden CA, Keene WE, Strang RA, et al. Multinational outbreak of Salmonella enterica serotype Newport infections due to contaminated alfalfa sprouts. *JAMA.* 1999;282:158-162
- Wei, A and T. Shibamoto. 2007. Antioxidant activities and volatile constituents of various essential oils. *Journal Of Agricultural And Food Chemistry.* 55: 1737-1742.
- Worthington-Roberts B, Breskin M. Fads or facts? A pharmacist's guide to controversial "nutrition products." *Am Pharm* 1983;NS23:30-42.